

podle ekonomické a sociální stratifikace české společnosti (a tedy samozřejmě primárně podle zájmů). Koneckonců, česká společnost v českých zemích nebyla v žádném případě nacionalističtější a uzavřenější toleranci a pluralitě než čeští Němci. Kritika převahy občansko-národního principu nad čistě občanským (s. 174) je pak zcela ahistorická, neboť okolnosti středoevropské společnosti, kultury a politiky v daném vývojovém stadiu prostě jiné řešení nedovolovaly. Toto konstatování však nemůže v žádném případě sloužit jako ospravedlnění enormního vzrůstu nacionálních vášní v letech 1914–1945, které vedly nejen k rozbití relativně stabilního, relativně životaschopného a relativně snesitelného politického rámce habsburské monarchie, ale posléze k vyhnání Němců a k umělé mononacionalizaci české společnosti po roce 1945.

Autor pak stručně analyzuje i následující období. Ke cti mu slouží, že nepřebírá stereotypní líčení první republiky s její údajně jedinečnou demokratickou politickou kulturou. Na druhou stranu však oprávněně plně uznává ekonomickou sílu a konstituční demokracii této etapy vývoje českých dějin. Poukazuje zejména na reálné problémy plynoucí z doktríny práv národů na sebeurčení (problém právní německého, maďarského a slovenského obyvatelstva ČSR a také českého protiněmeckého nacionalismu) a také poukazuje na určité problémy prvorepublikové partitokracie. Podle Müllera na rozdíl od Rakouska-Uherska došlo k nebezpečnému podřízení české občanské společnosti státu a k příliš velké míře jejich ztotožnění.

Podle Müllera občanská společnost plně nezanikla ani v éře nacismu a reálného socialismu, pouze se stala prakticky nefunkční. Došlo však zároveň k silnému „znehodnocení“ politiky a jejího vnímání (viz s. 195), což ve svém důsledku nepřispívá možnostem rozvoje občanské společnosti ani v éře po roce 1989. Podle Müllera máme sice struktury, které by mohly občanskou společnost vytvářet, které ale „netvoří fungující občanskou spo-

lečnost, která by byla oporou a podhoubím demokracie“ (s. 198). Problém je ale možná v tom, že Müller chápe občanskou společnost příliš široce nad rámec „pouhých“ zprostředkujících institucí Michaela Novaka (mimořádně v knize vůbec nezmiňovaného), působících mezi privátní sférou a politickým prostorem. Podle Müllera spočívá největší problém v nedostatku důvěry a sebedůvěry v samotné české společnosti. Byť se lze důvodně domnívat, že autor možnosti některých potenciálních řešení tohoto problému příliš přeceňuje (například přeceňuje kladný vliv EU), lze s ním v tomto bodě naprosto souhlasit podobně jako s tvrzením, že v posledku si stejně občané musejí vybudovat občanskou společnost sami, protože to za ně žádná instituce neudělá. A to přece není důvod k nařikání, ale spíše k činům.

Přes výše uvedené námitky představuje Müllerova práce cenný příspěvek, který, bude-li rozvíjen v dalších studiích a polemikách, může obohatit nejen českou politickou vědu, ale snad i českou politickou praxi.

Vit Hloušek

Jan Kysela:

Senát Parlamentu ČR v historickém a mezinárodním kontextu. Příspěvek ke studiu dvoukomorových soustav

Parlament České republiky, Senát, Praha 2000, 1. vydání, 183 s.

Nedávno se mi díky laskavosti Jana Kysely dostala do rukou jeho práce, jejíž název je uveden výše, a která je předmětem této recenze. Onu laskavost autora nezmiňuji proto, že by snad měla jaksi recipročně vyvolat příznivou odezvu recenzenta ve vztahu k autorovi a jeho práci. Zmiňuji ji z toho důvodu, že jinak bych se k ní patrně nedostal. A tady, netradičně hned na začátku, zmíním hlavní pro-

blém práce, kterým je způsob jejího vydání. Protože nebyla vydána v „normálním“ nakladatelství (vydalo ji ediční oddělení Senátu PČR), nemá ISBN, nedostala se do distribuční sítě a tudíž jen málo lidí má šanci si ji přečíst. Práce tak zůstala do jisté míry nepovšimnuta, což je velká škoda. Představuje totiž první tak obsáhlý příspěvek ke studiu jedné komory našeho parlamentu, který zatím u nás nemá obdoby. V případě autora se jedná o přirozený výsledek jeho dlouhodobého odborného zájmu. Je sympatické, že se takto věnuje jednomu tématu, které neustále rozvíjí (to u nás není vždy zvykem). Výsledkem je práce, která je do detailů promyšlená a kde lze stěží najít nějaké autorovo zaváhání.

Publikace se skládá z několika částí. První část se věnuje pojmu bikameralismus, vysvětluje jej, hovoří o poslání druhých komor, analyzuje rozšíření druhých komor ve světě. Dále se v ní objevuje typologie druhých komor a jsou vysvětlena kritéria jejich klasifikace. Druhá část pojednává o horních komorách v mezinárodním srovnání. Jsou analyzovány horní komory ve Velké Británii, Spojených státech amerických, Rakousku, Francii, Belgii, Irsku, Slovinsku a Německu. Bikameralismy v těchto zemích jsou popisovány z hlediska jejich historického vývoje a nynějšího fungování (eventuálně reformování). Výběr zemí není náhodný a svědčí o snaze autora spojit teoretický přístup s empirickým, tj. na konkrétních příkladech ukázat různé teoretické modely horních komor (aristokratická, federativní, regionální, zájmového zastoupení) a různé typy bikameralismu jako takového (silný, slabý apod.). Na závěr jsou připojeny úvahy o parlamentu Evropské unie. Třetí část se již věnuje českým zemím, a to v souvislosti s historickým vývojem bikameralismu u nás. Jsou zmíněna období let 1848–1918, První republiky a stručně také léta od druhé světové války do roku 1992 (včetně různých návrhů, které nebyly nikdy v praxi realizovány). Zde text plynule přechází ke stěžejnímu tématu práce a nejrozsáhlejší její části týkající se Se-

nátu v České republice. Tato největší část (přes 80 stran) je rozdělena do sedmi kapitol. Nejprve autor přibližuje okolnosti vzniku Senátu, posléze se zabývá ústavní úpravou postavení Senátu a jejího provedení v zákonech, dále se věnuje složení Senátu, postavení Senátu v zákonodárném procesu, jeho politickému stylu a roli a na závěr se zamýšlí nad budoucností Senátu a úvahami o jeho reformě. Práce je doplněna exkursy, tj. konkrétními případy, které autor považuje za důležité a vhodně dokreslující obraz analyzované problematiky (exkurs k hospodářskému parlamentu, k bavorskému senátu, k vývoji v Uhrách, k námětům a návrhům Ústavy ČR, causa Lastovecká a doplňovací volby 1999). Konečně, na závěr práce jsou připojeny tři dodatky – přehled států s dvoukomorovým parlamentem a základními údaji o nich, přehled funkcionářů Senátu a přehled výborů, komisí, podvýborů a meziparlamentních delegací v Senátu. Tady je nutno poznamenat, že první příloha o zahraničních senátech je poněkud stručná a zasloužila by si více prostoru.

Práce, přestože není rozsahem velká, je napsána nesmírně „hutně“ a není v ní ani jedna pustá věta. Dozvíme se toho opravdu hodně. Text v některých okamžicích zachází do nejmenších detailů. Například na str. 107 a 108 se dočteme o návrzích Ústavy Koruny české – Royalistického hnutí Čech, Moravy a Slezska z července 1992 (týkající se Senátu) nebo o návrzích individuálních občanů, z nichž jeden navrhoval rozšířit zákonné podmínky pasivního práva pro volby do Senátu o naměření IQ nad 140. Velmi podrobné jsou rozbor struktury Senátu (senátorů včetně kandidátů na senátorský mandát; str. 123 a dal.). O pečlivosti autora svědčí rozsáhlý seznam literatury, který shromáždil snad všechny relevantní texty o horní komoře našeho parlamentu, které se kdy objevily. Autor tuto literaturu bohatě využívá a cituje, přičemž se opírá o naše přední odborníky z oblasti především ústavního práva a politologie, ale také sociologie.

J. Kysela, pretože je se Senátom od počiatku úzce spjatý, si dokázal uchovať vysokou mieru nestrannosti. Na jednej strane je to správne, na strane druhej to ale vyúsťuje k tomu, že jen málo prezentuje vlastné názory, ktoré zrejme má. Autor sa stavia odmietavo k negativizmu, ktorý k Senátu u nás v mnoha kruhoch panuje (odmieta také odsudzovanie senátu z Prvej republiky ako zbytočného /str. 90/). Zároveň ale nepropadá prílišne adorácii Senátu a kriticky poukazuje na jeho nedostatky. Ač právnik, na jeho práci je známe, že disponuje značnými politologickými vedomosťami, a preto sa dokáže vyhýbať u nás toľkým častým nedorozumeniam a dezinterpretáciám takových pojmov ako politická strana, občanská spoločnosť, politická kultúra apod., a neupadá do romantických (či skôr utopických) predstáv o politice a teda aj o roli Senátu v ní (na rozdiel od P. Pítharta, o jehož niektorých názorech obsažených v predmluve recenzovanej knihy bychom mohli dlhšie odborné diskutovať).

Co říci na závěr. J. Kysela je ve svém oboru skutečný znalec a na jeho práci je to známe. Recenzovaná kniha má bezpochyby vysokou úroveň. Nelze jinak, než si přát, aby se dočkala druhého vydání, tentokrát již ovšem takového, které by umožnilo její rozšíření mezi odbornou, ale také laickou veřejností. Obě by byly jistě značně obohaceny.

Michal Kubát

Král, Ján/Kačík, Eduard:

**KOMPARATÍVNE ŠTÁTNE PRÁVO
VEĽKEJ BRITÁNIE, USA, NEMECKA,
FRANCÚZSKA A VEREJNÁ SPRÁVA**

Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2001

Písanie dejín práva nie je ľahké, keďže, ako tvrdí Hattenhauer (1998, v): „Kdo chce vyličit evropské dějiny, může tak učinit jenom se špatným svědomím. Chybějí mnohé důkladné a z hlediska dnešních potřeb dostačující

předběžné práce, chybějí zejména vhodné sbírky evropských pramenů.“ To však neznamená, alebo by nemalo znamenať, že nájdeme nekvalitný odborný text určený pre študentov vysokej školy. Ide o to, že existujú zásadné jazykové i – v menšej, ale stále podstatnej miere – faktografické problémy v súvislosti s prácou doc. JUDr. Jána Kráľa, CSc. a JUDr. Eduarda Kačíka, CSc. Počet jazykových a faktografických chýb v recenzovanom texte je v priemere dve až tri chyby na stranu, to znamená celkovo asi 250 chýb. Vychádzam pritom z podrobného preskúmania prých tridsiatich strán. Máme tu príliš veľké množstvo chýb na jednu učebnicu vydanú univerzitou. Skutočne, málokedy sa dá nájsť publikácia, ktorá prešla oficiálnou jazykovou úpravou a recenzným konaním (dvaja recenzenti) a napriek tomu by obsahovala také veľké množstvo pravopisných alebo významových chýb. Nie je možné vymenovať tu všetky jazykové chyby. Napíšem tu len chyby z prvých asi tridsiatich strán celkovo takmer 120 stranovej práce a potom výber chýb z ostatných strán. Pravopisné chyby rozdelím na významové alebo faktografické chyby (kde došlo k použitiu nesprávneho slova alebo tvrdenia), nadbytočné slová, preklepy alebo chyby v dôsledku inej nepozornosti, iné jazykové chyby (väčšinou hrúbky a bohemizmy).

Významové alebo faktografické chyby:

Na Martovom poli (s. 14), väčšina povstania bola odhalená (19), v roku 1626 kúpili holandskí usadlíci mesto Nový Amsterdam (34).

Nadbytočnosť slov: predovšetkým hlavne (8), jednotný unitárny štát (9).

Preklepy alebo chyby v dôsledku inej nepozornosti: prevej (5), 186–1918 (8), „Ten spôsobil, veľkú dražobu“ (15), perfektúry (18), bola premenená zmena (19), monarchia bola vrhnutá (20), menoval a zosadzoval, ...riadila... (20), keď priniesli ...kompetencie (27), J' Efferson (36).

Iné jazykové chyby – väčšinou bohemizmy po stranu 31: vládnúcej (7), prehlásiť tento stav (13), v Mičovni (13), po celej zemi